

АВТЕНТИЧНЕ ТА ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНЕ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ДЕРЕВООБРОБЛЕННЯ

Розуміючи велике значення відновлення автентичного українського науково-технічного слова, наукові та вузівські колективи, а також окремі дослідники включились сьогодні у пошуки шляхів повернення Україні дійсно української термінології, зокрема і в царині деревообладнання. Про це свідчить значна кількість галузевих словників, виданих останнім часом, а також діяльність Держстандарту України у напрямку творення і стандартизації технічних термінів.

Саме поняття "автентичне українське" дуже часто, звичайно, не безпідставно, трактується по-різному. Адже відомо, що протягом віків український народ був роз'єднаний. Він жив не просто в різних державах - він жив у межах ворогуючих імперій Австро-Угорщини і Роси, тривале перебування в яких призвело до того, що зв'язок між українським народом як єдиним цілим розірвався. Свого часу Михайло Грушевський відзначав, що якби Велика Україна і Галичина не прагнули до зближення, а пішли різними шляхами, то через 20-30 років вони створили б дві різні національності на єдиній етнічній основі. Соціально-політичні середовища, в яких творилась і функціонувала українська термінологія, зумовили її розвиток у двох напрямках – східноукраїнському і західноукраїнському (галицькому) варіантах.

Наддніпрянці – це головним чином люди східнослов'янської культури і традицій. Хоча вони і відрізняються від росіян, але з останніми їх об'єднує дуже багато: спільність історичної долі, війни, трагедії і перемоги, релігія і культура. Сучасне покоління дорослих галичан народилось і проживало в Радянському Союзі. Але світогляд цього покоління генетично формувався і орієнтувався на австро-німецьку і польську культуру, звичаї і традиції. Таким чином, пройшло розщеплення українського народу як єдиного організму. Навіть сьогодні наша молода держава не може похвалитися необхідним взаєморозумінням своїх громадян, що проживають на Заході і Сході, в сучасній державній політиці і мові.

У зв'язку з наведеним вище в державних термінологічних стандартах недопустиме використання термінів, притаманних тому чи іншому регіону України, тому що вони, в основному, відображають помітний вплив інших технічних мов: в західних областях - австрійської та німецької, в східній частині – російської.

Процес повернення в автентичну українську мову не повинен проходити сліпо. Науково-технічне слово не є і не може бути застиглою незмінною системою, бо її призначення – служити виразником динамічних життєвих процесів, бути найефективнішим засобом комунікації, обміну інформацією. Сьогодні не можна стати на позицію тотальної націоналізації термінів, характерної для періоду "Золотої десятиліття" 1922-1932 рр. Зараз, у зв'язку з інформатизацією суспільства, односторонньо переважає інтернаціоналізація термінів.

Інтернаціональні терміни цілком природно приживаються у нашій мові і не тільки не збіднюють її, а навпаки, дозволяють їй легше вписуватися у світовий науково-технічний простір. Термінологічна робота в Україні повинна передбачати узгодженість національної і міжнародної термінології, вироблення методологічних засад уніфікації українських термінів та їх збагачення за рахунок власних мовних надбань і необхідних лексичних запозичень. Наша термінологія розвивається

ся в контакт з іншомовними середовищами і тому в ній повинні відбуватися здорові тенденції до її уміцнення при збереженні всього цінного з власного термінологічного фонду.

Однак треба застерігатись від двох крайностей, які приховує цей процес – замикання в межах мови та суцільна денаціоналізація. Запозичення виправдані і корисні тільки тоді, коли їх не можна замінити словами рідної мови, а також такі, які мають лише неповні синоніми в даній мові і вносять у поняття, котре вони передають, особливий уточнювальний відтінок. Запозичення допустимі в умовах певного контексту в силу їх стислості порівняно з відповідними синонімічними засобами рідної мови. Запозичення зайві, непотрібні, ведуть до ускладнення змісту, якщо існують терміни рідної мови, котрі мають абсолютно рівноцінне значення, позначають одне і те ж поняття.

На жаль, Держстандарт України часто узаконює терміни-кальки з інших мов. Це означає, що, мабуть, ще рано переходити до кінцевої стандартизації всіх українських технічних термінів. Треба зайнятися синонімічним словникарством. Тільки після детального всестороннього вивчення кожного терміна найвідповідніший з них повинен бути апробований висококваліфікованими лінгвістами та технічними спеціалістами, обговорений на сторінках спеціалізованих видань, і лише після цього може бути допущений до нормалізування Держстандартом. Це важкий і тривалий шлях, але найбільш правильний і надійний.

Останнім часом стали помітними болючі моменти справжнісінького нищення української мови, засмічення іншомовними термінами і діалектизмами. Особливо помітне насування на нашу мову чергового привида – американізації. До речі, кількість американізмів дуже швидко збільшується. Окремі з них навіть увійшли до нормативних документів як загальнодержавного, так і галузевого значення, зокрема і Міністерства освіти України. Сдиною причиною запозичення є певна мода на використання американізмів та бажання мовця продемонструвати свій соціальний статус. Запозичення вживаються тому, що вони здаються більш сучасними, ніж їхні українські еквіваленти. Новітні чужомовні терміни мають українські відповідники і гострої потреби в них немає, а подібне засмічення мови, яке спостерігаємо, об'єктивно звужує сферу функціонування української мови, тобто порушуються як Конституція України, так і Закон про мову.

Коли країна мови-позичальника знаходиться під значним культурним та політичним впливом країни мови-джерела, як це має місце на сучасному етапі українсько-американських політичних та економічних відносин, то до культури такої країни надходить значна кількість нових предметів та концепцій разом зі своїми назвами, заповнюючи таким чином лексичні прогалини, що існують у мові цієї культури. Такі запозичення можуть, як вияток, допускатися принаймні на першій стадії їх проникнення. Але це зовсім не може стосуватися американізмів, які мають синоніми в українській мові і не є назвою предметів або концепцій, нових для української мови та української культури взагалі.

Для нас американізація є певною мірою загрозливою від русифікації, бо раніше у боротьбі проти попередньої англійська мова (як поширеніша у науковому світі) була природною протиположністю. Тепер же відсутність протиположності спричинити нову і вже остаточну асиміляцію, що означатиме загибель національної мови, освіти і науки.